

RUOKAVIRASTO

TUNNE VASTUUSI LOHESTA

Estä *Gyrodactylus salaris* -lohiloisen leviäminen

YLÄ-LAPIN VESISTÖALUEET OVAT VAPAITA *GYRODACTYLUS SALARIS* -LOHILOISESTA

Gyrodactylus salaris -lohiloinen aiheuttaa runsasta kuolleisuutta lohien jokipoikasissa ja on romahduttanut lohikalakantoja Norjassa ja Venäjällä. Ylä-Lapin vesistöalueet on suojattu tältä loiselta eläntautilain nojalla. Suojattuun alueeseen kuuluvat Teno-, Näätämö-, Paats-, Tuuloma- ja Uutuanjoen vesistöalueet. Kalojen tai mädin tuominen alueelle on kielletty muualta kuin toiselta virallisesti vapaaksi katsotulta alueelta. Elävien kalojen ja desinfioimattoman mädin siirtäminen muualta Suomesta Ylä-Lappiin on ehdottomasti kielletty. Eläviä kaloja ei myöskään saa siirtää Ylä-Lapin vesistöjen välillä.

Loinen leviää veden ja kalojen välityksellä. *G. salaris* voi elää useita päiviä ilman isäntäkalaa, ja voi näin levitä pelkän veden tai kosteiden välineiden tai kaluston välityksellä.

KALASTAJA

Muilta vesistöalueilta Ylä-Lapin vesistöjen alueelle tuotavien kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden, kuten kelat, vavat, vieheet, haavit, verkot, saappaat, kahluuhousut, perkausvälineet, tulee olla täysin kuivat tai desinfioidut ennen niiden käyttämistä. Tenojoen vesistöalueella saa käyttää kalastuksessa vain Tenojoen vesistön venerekisteriin rekisteröityjä veneitä, eikä näitä veneitä saa käyttää muissa vesistöissä.

Muilta vesistöalueilta tuotujen kalojen perkaus luonnonvesissä tai kalan perkausjätteiden laskeminen Ylä-Lapin vesistön alueelle on kielletty.

Syöttikalojen käyttö on kielletty Ylä-Lapin vesistöalueilla onkimisessa, pilkkimisessä ja viehekalastuksessa. Syöttikaloja ei saa tuoda muilta vesistöalueilta Ylä-Lapin vesistöjen alueelle eikä niitä saa siirtää näiden vesistöjen välillä.

KARAVANARI

Älä tyhjennä asuntoautosi tai -vaunusi talousvesiä vesistöihin, vaan imeytä vesi maahan riittävän kauas rannasta.

LENTÄJÄ

Älä pumpkaa lentokoneesi ponttonivettä Jäämereen laskeviin vesistöihin. Käytä kanistereita ja imeytä vesi maahan riittävän kauas rannasta.

MELOJA

Huolehdi, että kanoottisi tai kumilauttasi on täysin kuiva tai desinfioitu ennen kuin jatkat melontaa seuraavassa vesistössä.

RETKEILIJÄ

Älä kaada muualta tuotua vettä suoraan vesistöön, vaan imeytä vesi maahan riittävän kauas rannasta.

SUKELTAJA

Huolehdi, että sukellusvälineesi ovat täysin kuivia ennen kuin sukellat seuraavaan vesistöön. Desinfioi tai kuivaa tasapainotusliivi myös sisältä.

VENEILIJÄ

Veneet tulee desinfioida tultaessa Ylä-Lapin vesistöjen alueelle, mikäli ne eivät ole täysin kuivia. Huolehdi myös, ettei veneen pilssivettä pääse Ylä-Lapin vesistöön. Huomioi, että Tenolla kalastuksessa saa käyttää vain Tenon vesistön venerekisteriin rekisteröityä venettä.

OHJEET VÄLINEIDEN JA KALUSTON KÄSITTELEMISEKSI

G. salaris kuolee kuivuessaan. Vuorokausi + 20 °C lämpötilassa, kuivissa olosuhteissa, on riittävä aika tappaamaan loisen. Kylmässä ja kosteassa kuivuminen kestää pidempään.

Loinen ei siedä korkeita lämpötiloja, vaan kuolee tunnissa +60 °C saunassa tai 10 sekunnissa +50 °C vedessä.

Myös vuorokausi -18 °C pakastimessa tappaa *G. salariks*en.

JOS ET OLE TÄYSIN VARMA VÄLINEIDESI JA KALUSTOSI KUIVUUDESTA, HYÖDYNÄ DESINFIOINTIASEMIA!

Loiset voidaan tuhota myös desinfioimalla. Desinfointipalveluja on tarjolla kaikkien Tenojoen Suomen puoleisten lupapisteiden yhteydessä. Lapin ELY-keskuksen ylläpitämä veneiden ja kalastusvälineiden desinfiointiasema on Inarin kalasatamassa (auki kesäisin). Muut desinfiointipalvelut löydät ELY-keskuksen internetsivuilta.

Siirryttäessä Norjan puolelle, tulee kalastusvälineet desinfioida tai kuivata uudelleen. Tenojoen vesialueella riittää Suomessa tehty kuivaus tai desinfiointi.

GYRODACTYLUS SALARIS

on noin 0,5 mm:n pituinen lohien iholla ja evillä elävä loinen, jota ei voi havaita paljain silmin. *G. salaris* voi elää ja lisääntyä myös kirjolohen pinnalla, ja voi elää lyhytaikaisesti myös monien muiden kalojen pinnoilla. Loinen synnyttää eläviä poikasja ja lisääntyy suotuisissa olosuhteissa erittäin nopeasti.

Loista tavataan mm. Venäjän puoleisessa Tuulomajoen vesistöissä, Tornionjoella ja muissa Itämereen laskevissa vesistöissä. Loisen kulkeutuminen Norjaan 1970-luvulla on aiheuttanut runsasta kuolleisuutta 50 joen jokipoikasissa ja romahduttanut myös saaliit. Sama on todettu myös Venäjän puolella mm. Kierettiinjossa. Atlantiin tai Jäämereen laskevien jokien lohikannoilla ei ole vastustuskykyä *G. salaris*-loisen liiallista lisääntymistä vastaan. Loisen leviämisen estäminen Ylä-Lapin alueelle on siten ensiarvoisen tärkeää.

G. salaris kiinnittyy koukuillaan kalan evien ja ihon pintaan. Madon vapaa osa etsii kiinnittymispaikkansa ympäriltä soluja ja limaa ravinnokseen. Loiset voivat myös liikkua pitkin kalan pintaa kuin mittarimadot. Kiinnittymisen ja ravinnon otto häiritsevät kalan ihon ja kidusten normaalia toimintaa. Lievä tartunta ei juuri haittaa kalaa, mutta voimakkaassa tartunnassa mekaaninen ärsytys lisää liman eritystä, ja rikkoutunut iho on altis tulehduksille ja sienitartunnoille. Ihmisiin ja kotieläimiin loinen ei tartu.

Koukut sijaitsevat loisen takapäissä. Loisen sisällä näkyvät koukut kuuluvat seuraavalle sukupolvelle. Tämäkin loinen kantaa tytärtä, jonka koukut ovat jo kohtuullisen kehittyneet. Lisääntymistä voikin verrata venäläiseen maatuskanukseen. Kuva: Jussi Kuusela

Kuvat: Panu Orell, Perttu Koski, Jussi Kuusela | Pohjakartta © Karttakeskus Oy, Helsinki | Valuma-alueet © SYKE

Lisätietoja:

- Kalastus Tenojoella, desinfiointi: www.ely-keskus.fi
 Lapin ELY-keskuksen kalatalousyksikkö, puh. 029 503 7000
 Vuosittain päivitetty TenoInfo -julkaisu on saatavana internetistä
- G. salaris -loinen ja sen vastustaminen: www.ruokavirasto.fi

Ruokavirasto
 PL 200, 00027 RUOKAVIRASTO
 Vaihde 029 530 0400
ruokavirasto.fi